

SẮP XẾP CÁC ĐƠN VỊ SỰ NGHIỆP GIÁO DỤC CÔNG LẬP - VẤN ĐỀ ĐẶT RA TỪ THỰC TIỄN MỘT SỐ TỈNH, THÀNH VÙNG ĐÔNG NAM BỘ

TS. LÊ THỊ ANH ĐÀO^(*)

Tóm tắt: *Thực hiện sắp xếp, tổ chức lại các đơn vị sự nghiệp công lập nói chung, các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập nói riêng là yêu cầu cấp bách từ thực tiễn theo tinh thần Nghị quyết số 19-NQ/TW, ngày 25/10/2017 của Ban Chấp hành Trung ương "Về tiếp tục đổi mới tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập". Trong tiến trình chung của cả nước, khu vực Đông Nam bộ đã và đang tích cực triển khai sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ của sự nghiệp giáo dục và đào tạo; đồng thời, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập trên địa bàn.*

Từ khóa: *đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập; Đông Nam bộ; sắp xếp, tinh gọn tổ chức*

1. Đặt vấn đề

Thực hiện định hướng tiếp tục đổi mới và hoàn thiện hệ thống chính trị Việt Nam trong công cuộc đổi mới đất nước, Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII đã ban hành Nghị quyết số 19-NQ/TW, ngày 25/10/2017 về tiếp tục đổi mới tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn

vị sự nghiệp công lập (gọi tắt là Nghị quyết số 19-NQ/TW). Nghị quyết nhấn mạnh: "Đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập là một trong những nhiệm vụ trọng tâm ưu tiên hàng đầu, là nhiệm vụ chính trị vừa cấp bách, vừa lâu dài của tất cả các cấp ủy đảng, chính quyền và toàn hệ thống chính trị"^(*).

Gần 35 năm qua, cùng với việc lãnh đạo toàn diện công cuộc đổi mới đất nước, Đảng Cộng sản Việt Nam đã ban hành nhiều quyết sách chính trị quan trọng, thể hiện quan điểm

^(*) Học viện Chính trị khu vực II, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

lãnh đạo, chỉ đạo việc đổi mới hệ thống tổ chức và hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập. Hệ thống quan chức này được cụ thể hóa trong các văn bản, như: Thông báo Kết luận số 37-TB/TW, ngày 26/5/2011 của Bộ Chính trị về *Đề án Đổi mới cơ chế hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập, đẩy mạnh xã hội hóa một số loại hình dịch vụ sự nghiệp công*; Kết luận số 64-KL/TW, ngày 28/5/2013 của Hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về *Một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, hoàn thiện hệ thống chính trị từ Trung ương đến cơ sở*; Nghị quyết số 39-NQ/TW, ngày 17/4/2015 của Bộ Chính trị về *tinh giản biên chế và cơ cấu lại đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức...* Đến Nghị quyết số 19-NQ/TW, Đảng đề ra mục tiêu tổng quát là: “Đổi mới căn bản, toàn diện và đồng bộ hệ thống các đơn vị sự nghiệp công lập, bảo đảm tinh gọn, có cơ cấu hợp lý, có năng lực tự chủ, quản trị tiên tiến, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; giữ vai trò chủ đạo, then chốt trong thị trường dịch vụ sự nghiệp công; cung ứng dịch vụ sự nghiệp công cơ bản, thiết yếu có chất lượng ngày càng cao. Giảm mạnh tỷ trọng, nâng cao hiệu quả chi ngân sách nhà nước cho đơn vị sự nghiệp công lập để cơ cấu lại ngân sách nhà nước, cải cách tiền lương và nâng cao thu nhập cho cán bộ, viên chức trong đơn vị sự nghiệp công lập...”⁽²⁾. Trong đó, vấn đề sắp xếp, tổ chức lại các đơn vị sự nghiệp công lập nói chung, các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập nói riêng là yêu cầu cấp bách từ thực tiễn đổi mới hệ thống chính trị theo lộ trình: giai đoạn đến năm 2021; giai đoạn đến năm 2025 và 2030.

Đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập được hiểu là tổ chức do cơ quan có thẩm quyền của Nhà nước, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội thành lập theo quy định của pháp luật, có tư cách pháp nhân, cung cấp dịch vụ công, phục vụ quản lý nhà nước trong lĩnh vực giáo dục - đào tạo. Các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập không chỉ đông đảo về số lượng, mà còn đa dạng về loại hình tổ chức hoạt động.

Thực hiện Nghị quyết số 19-NQ/TW, Chính phủ đã ban hành Nghị quyết số 08/NQ-CP, ngày 28/01/2018 về *Chương trình hành động của Chính phủ với những mục tiêu, lộ trình cụ thể*. Theo đó, Chính phủ xác định nội dung trọng tâm của việc đổi mới tổ chức hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập (bao gồm đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập với những nội dung chính: rà soát, sắp xếp, giải thể hoặc sáp nhập các đơn vị hoạt động kém hiệu quả theo hướng chỉ một đầu mối cung cấp dịch vụ công, tinh giản biên chế, nâng cao chất lượng hoạt động của các đơn vị, phù hợp với nhu cầu, điều kiện thực tế của địa phương.

Trong bài phát biểu khai mạc Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định: “Việc đổi mới tổ chức, nâng cao chất lượng dịch vụ và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập là hết sức cần thiết, có ý nghĩa chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, nhân văn hết sức sâu sắc, góp phần vào sự nghiệp phát triển đất nước nhanh và bền vững theo định hướng xã hội chủ nghĩa, thể hiện tinh ưu việt của chế độ ta”⁽³⁾. Từ thực tiễn đổi mới hệ thống chính trị nói chung, đổi mới các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập nói riêng, việc đẩy mạnh thực hiện các nội dung theo Nghị quyết số 19-NQ/TW là hết sức cần thiết.

Là vùng kinh tế trọng điểm hàng đầu của cả nước, là “cửa ngõ” kết nối Việt Nam ra thế giới, Đông Nam bộ đang hội tụ những lợi thế vượt trội và điều kiện cần thiết để phát triển một số lĩnh vực quan trọng, trong đó có giáo dục - đào tạo. Quyết định số 943/QĐ-TTg, ngày 20/7/2012 của Thủ tướng Chính phủ về Phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội vùng Đông Nam bộ đến năm 2020 đã xác định: vùng Đông Nam bộ “là trung tâm giáo dục và đào tạo nguồn nhân lực, đặc biệt là nguồn nhân lực chất lượng cao; đồng thời là trung tâm chuyển giao và ứng dụng khoa học công nghệ hàng đầu của cả nước”⁽⁴⁾. Trong tổng thể giải pháp thúc đẩy sự phát triển của vùng Đông Nam bộ tương xứng với tiềm năng,

lợi ích, cần quyết tâm thực hiện hiệu quả việc đổi mới hệ thống chính trị nói chung, sắp xếp lại các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập nói riêng; khắc phục những vướng mắc như là yếu tố kìm hãm sự phát triển của vùng; đáp ứng được yêu cầu thực tiễn đặt ra.

2. Hệ thống các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập và việc sắp xếp lại các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập ở vùng Đông Nam bộ hiện nay

Hiện nay, trên địa bàn các tỉnh, thành vùng Đông Nam bộ, các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập được tổ chức thành mạng lưới rộng khắp, là lực lượng có vai trò chủ đạo, cung cấp hầu hết dịch vụ sự nghiệp công trong lĩnh vực giáo dục - đào tạo. Các cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, giáo dục nghề nghiệp phủ kín trên mọi địa bàn, khu vực dân cư. Thực tiễn này phản ánh đặc điểm căn bản trong tổ chức các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập gắn với địa giới hành chính của địa phương. Các tỉnh, thành vùng Đông Nam bộ là nơi có nguồn lao động dồi dào, nhiều học sinh, sinh viên đến học tập, nghiên cứu. Đơn cử như Thành phố Hồ Chí Minh có 8.993.082 người, là địa phương đông dân nhất cả nước và chiếm 50% dân số vùng Đông Nam bộ⁽⁷⁾. Trên toàn địa bàn Thành phố, có 939 trường Mầm non, 482 trường Tiểu học; 264 trường Trung học cơ sở; có 192 trường Trung học phổ thông; có 29 trường tâm giáo dục thường xuyên⁽⁸⁾. Các cơ sở giáo dục được tổ chức hướng đến mục tiêu bảo đảm có đủ chỗ học cho con em nhân dân Thành phố. Trong vùng Đông Nam bộ, tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu với số dân khoảng 1,1 triệu người cũng là địa phương có hệ thống cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, giáo dục nghề nghiệp đã phát triển ở tất cả các xã, phường, thị trấn trong tỉnh. Năm học 2018 - 2019, toàn tỉnh có 111 trường Mầm non, 139 trường Tiểu học; 89 trường Trung học cơ sở và Tiểu học - Trung học cơ sở; có 34 trường Trung học phổ thông và Tiểu học - Trung học cơ sở - Trung học phổ thông; có 08 trung tâm giáo dục thường xuyên⁽⁹⁾... Có thể thấy, đặc

điểm dân số đông, số lượng học sinh tăng hằng năm là áp lực không nhỏ đối với ngành giáo dục nói chung, đối với các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập nói riêng ở các tỉnh, thành vùng Đông Nam bộ. Năm học 2018 - 2019, toàn tỉnh Bình Dương tăng thêm 4 trường học với 26.580 học sinh so với năm học 2017 - 2018. Theo đó, dựa trên các quy định về định mức biên chế là cơ sở để địa phương xác định số lượng người làm việc, xác định nhu cầu cần thiết để tuyển dụng, sử dụng viên chức ngành giáo dục thi biên chế cần có cho ngành giáo dục và đào tạo tỉnh Bình Dương năm học 2018 - 2019 là 21.661, bổ sung thêm 1.487 biên chế so với số lượng đã được Hội đồng nhân dân tỉnh giao⁽¹⁰⁾. Điều này phản ánh khó khăn rất lớn của tỉnh Bình Dương nói riêng và của một số tỉnh, thành vùng Đông Nam bộ nói chung trong việc quản trị và thực hiện lộ trình đổi mới hệ thống tổ chức thông qua rà soát, sắp xếp, giải thể hoặc sáp nhập các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập trong bối cảnh số lượng học sinh tăng hằng năm.

Trong thời gian qua, thực tiễn triển khai chủ trương của Đảng, chính sách của Nhà nước về sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập trên phạm vi cả nước đã có sự chuyển biến rõ rệt về nhận thức, sự quyết tâm hành động của các cấp chính quyền địa phương, của ngành giáo dục nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập. Trong tiến trình chung đó, vùng Đông Nam bộ đã và đang tích cực triển khai sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ chung của hệ thống chính trị, đồng thời bảo đảm phù hợp với đặc điểm địa phương.

Triển khai việc sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập những năm qua ở vùng Đông Nam bộ theo tinh thần Nghị quyết số 19-NQ/TW, dù đối mặt với những khó khăn bất định, các địa phương đã có sự nỗ lực, quyết tâm cao trong từng lộ trình thực hiện. Xuất phát từ đặc điểm tình hình cụ thể ở mỗi tỉnh, thành, việc sắp xếp các đơn vị sự

ngành giáo dục công lập đã đạt những kết quả nhất định. Trong vùng Đông Nam bộ, tỉnh Bình Phước được ghi nhận là địa phương quản trị và thực hiện chủ trương đổi mới khá quyết liệt, đồng bộ và rất thận trọng bảo đảm phù hợp với điều kiện của địa phương. Huyện Đồng Phú, trước khi hợp nhất, sáp nhập có 1.660 biên chế sự nghiệp giáo dục; sau khi sắp xếp lại bộ máy các trường học, toàn huyện còn 1.289 biên chế, tinh giản được 481 biên chế; giảm 12 chức danh hiệu trưởng, giảm 12 hiệu phó, giảm 50% viên chức hành chính (110 người) và 100% lao động theo Hợp đồng 68. Đầu năm học 2018 - 2019, sau khi hợp nhất, sáp nhập 6 trường học, huyện Đồng Phú giảm được 3/41 trường. Hiện toàn huyện còn 38 trường học và theo lộ trình đến tháng 7/2019 sẽ tiếp tục giảm thêm 11/38 trường, còn lại 27 trường, giảm 14 trường học so với tháng 7/2018. Ngoài ra, đến đầu năm học 2019 - 2020, Đồng Phú sẽ giảm 10/41 điểm lẻ các trường⁽¹¹⁾.

Thị xã Bình Long, năm học 2018 - 2019 có 25 đơn vị trường học công lập, với tổng số 10.545 học sinh, trong đó có 07 trường Mầm non, 11 trường Tiểu học; 07 trường Trung học cơ sở. Thực hiện Đề án số 100-ĐA/TU, ngày 04/9/2018 của Thị ủy Bình Long về việc sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị, trong đó có Đề án hợp nhất, sáp nhập các trường tiểu học, trung học cơ sở trên địa bàn thị xã, năm học 2019 - 2020, Bình Long còn 21 đơn vị trường học với tổng số 10.923 học sinh, giảm 4/25 trường⁽¹²⁾. Về biên chế ngành giáo dục, đến ngày 15/8/2019, thị xã Bình Long đã thực hiện tinh giản biên chế 16 viên chức, nghỉ hưu theo quy định 09 viên chức, nghỉ lý do khác 02 viên chức trong tổng số 648 biên chế công chức, viên chức đã thực hiện năm học 2018 - 2019. Bên cạnh đó, thực hiện mục tiêu cắt giảm 50% số chức danh hành chính tại các đơn vị sự nghiệp giáo dục, đến tháng 8/2019, thị xã Bình Long đã giảm 107/234 tổng số nhân viên hành chính ngành giáo dục và đào tạo;

đến quý IV năm 2019 giảm còn 70 nhân viên hành chính và tiếp tục giảm đảm bảo theo Đề án vào năm 2020⁽¹³⁾. Tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu, quá trình sắp xếp lại mạng lưới các cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông được thực hiện theo hướng thành lập cụm trường, liên trường. Từ năm 2018 đến nay, đối với giáo dục Mầm non: thành phố Vũng Tàu, huyện Xuyên Mộc và huyện Châu Đức đã sắp xếp, tổ chức và điều chỉnh quy mô trường, lớp phù hợp với biên chế được giao. Cụ thể: thành phố Vũng Tàu giảm 05 trường Mầm non công lập; huyện Xuyên Mộc giảm 01 trường; huyện Châu Đức giảm 01 trường; đối với giáo dục Tiểu học: đã giảm được 04 trường do sáp nhập: 01 trường huyện Xuyên Mộc và 03 trường ở huyện Châu Đức⁽¹⁴⁾.

Bên cạnh những kết quả quan trọng đạt được bước đầu, thực tiễn sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập ở một số tỉnh, thành vùng Đông Nam bộ vẫn còn không ít khó khăn, thách thức. Những vướng mắc đặt ra trong thực tiễn thực hiện lộ trình đầu tiên đến năm 2021 ở các tỉnh, thành thường tập trung vào một số vấn đề lớn, như: Việc thể chế hóa các chủ trương, nghị quyết Trung ương thành chính sách thực hiện ở các cấp còn khá chậm so với yêu cầu thực tiễn; Quá trình triển khai thực hiện ở địa phương, việc vận dụng các quy định chung về chỉ tiêu, lộ trình, nội dung sắp xếp hệ thống tổ chức các đơn vị cần phù hợp hơn dựa trên những đánh giá đặc thù của đơn vị, địa phương; Việc tinh gọn bộ máy, tinh giản biên chế trong điều kiện hệ thống mạng lưới đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập cơ bản được tổ chức theo đơn vị hành chính là một khó khăn không nhỏ; Hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước trong lĩnh vực giáo dục, đào tạo còn hạn chế; Công tác tinh giản biên chế phải đối mặt với nhiều tâm tư, trăn trở của lực lượng nhân sự gắn bó với ngành giáo dục...

3. Giải pháp nâng cao hiệu quả việc sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập ở vùng Đông Nam bộ

Thứ nhất, tăng cường công tác lãnh đạo của cấp ủy các cấp đối với việc quán triệt, thực hiện sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập theo tinh thần Nghị quyết số 19-NQ/TW. Công tác lãnh đạo của cấp ủy tập trung vào các nội dung: giáo dục chính trị, tuyên truyền quan điểm của Đảng, vận động tư tưởng để cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức ngành giáo dục hiểu đúng và đầy đủ về chủ trương sắp xếp tổ chức bộ máy; về trách nhiệm đáp ứng các yêu cầu từ thực tiễn đặt ra nhằm thực hiện định hướng phát triển của ngành, địa phương và của quốc gia trong công cuộc đổi mới đất nước. Công tác lãnh đạo của cấp ủy các cấp phải hướng đến sự thống nhất trong nhận thức và hành động, sự đồng thuận, chia sẻ trách nhiệm của đội ngũ công tác ngành giáo dục đối với Đảng, Nhà nước và chính quyền địa phương các cấp trong quá trình thực hiện sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập. Bên cạnh đó, các cấp ủy đảng cần tăng cường sự lãnh đạo kịp thời đối với việc thể chế hóa chủ trương, đường lối của Đảng, ban hành văn bản triển khai thực hiện ở các cấp chính quyền cũng như lãnh đạo công tác kiểm tra kết quả thực hiện theo lộ trình. Kết quả lãnh đạo của cấp ủy các cấp là những định hướng quan trọng, cần thiết và phải nhất quán để quá trình thực hiện sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập hoàn thành mục tiêu đúng tiến độ.

Thứ hai, trên cơ sở quán triệt quan điểm lãnh đạo của Đảng, các cấp chính quyền địa phương cần vận dụng, triển khai thực hiện kịp thời, linh hoạt và phù hợp với thực tiễn địa phương. Việc tổ chức rà soát, xử lý thông tin thực tiễn; nắm bắt, đánh giá tình hình của cán bộ, công chức, viên chức ngành giáo dục... cần được quan tâm, phân công cơ quan chức năng thực hiện hiệu quả. Từ việc quán triệt đúng các yêu cầu, nhiệm vụ chính trị, mục tiêu cần đạt được ở các giai đoạn, các cấp chính quyền địa phương cần chủ động trong việc ban hành chính sách phù hợp; có những điều chỉnh kịp thời trong chỉ đạo triển

khai thực hiện ở những giai đoạn khác nhau; tích cực xử lý những vấn đề phát sinh từ thực tiễn theo thẩm quyền; bảo đảm giải quyết tốt mối quan hệ giữa sắp xếp tổ chức bộ máy với bảo đảm quyền lợi của cán bộ, công chức, viên chức các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập ở địa phương. Từ đó, các cấp chính quyền địa phương cần có những kiến nghị, tham mưu trong việc thực hiện các mục tiêu chung để bảo đảm phù hợp với điều kiện của địa phương.

Thứ ba, trong quá trình triển khai thực hiện, các cấp chính quyền địa phương cần xác định cụ thể phạm vi, vai trò, nhiệm vụ, trách nhiệm của cơ quan, đơn vị, người đứng đầu và các thành viên khác. Việc quy định cụ thể, rõ ràng vai trò, nhiệm vụ là yếu tố quan trọng góp phần thúc đẩy trách nhiệm của cá nhân và tập thể trong thực hiện nhiệm vụ chính trị chung. Trong đó, yêu cầu người đứng đầu phải thể hiện quyết tâm chính trị tích cực, là điểm sáng kết nối sự đồng thuận chung của hệ thống cán bộ, công chức, viên chức các đơn vị; lãnh đạo, chỉ đạo chủ động và linh hoạt nhằm giải quyết tốt các vấn đề thực tiễn đặt ra. Bên cạnh đó, cần xác định trách nhiệm chính trị - pháp lý đối với cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức khi thực hiện hành vi sai phạm, vi phạm các quy định trong quá trình thực hiện sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập.

Thứ tư, công tác báo cáo, kiểm tra trong quá trình thực hiện sắp xếp các đơn vị sự nghiệp giáo dục công lập cần được tiến hành thường xuyên. Các cơ quan chức năng cần tiến hành đánh giá tình hình thực hiện chủ trương, nhiệm vụ ở các giai đoạn; tổ chức thực hiện sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm về việc triển khai. Từ đó, cơ quan chức năng sẽ cập nhật đầy đủ và kịp thời những khó khăn, vướng mắc từ thực tiễn địa phương để kiến nghị cấp trên bổ sung hoặc điều chỉnh chính sách thực hiện cho phù hợp □

Xem tiếp trang 69